

บทที่ 3

รูปแบบการวิจัย (Research Design)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ณ. จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross - sectional descriptive design)

ประชากร

ประชากรเป้าหมาย (Target population) คือ กลุ่มผู้สูงอายุที่มาเข้ารับรักษา แผนกผู้ป่วยนอกอายุรกรรมทั่วไป

ประชากรตัวอย่าง (Population sample) คือ กลุ่มผู้สูงอายุที่มาเข้ารับการรักษาแผนกผู้ป่วยนอกอายุรกรรมทั่วไป ตึก ภปร ชั้นที่ 1 ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้ มีอายุ60ปีขึ้นไปมีความรู้สึกตัวดี รับประทานอาหาร เวลาสถานที่ บุคคลและไม่พบภาวะสมองเสื่อมโดยใช้แบบทดสอบสภาพจิตจุฬา (Chula Mental Test) สามารถพูดคุยกับผู้วิจัยได้ ไม่จำกัดเพศ การศึกษา สถานภาพสมรส ศาสนา สมัครใจและให้ความร่วมมือในการวิจัย โดยลงชื่อในใบยินยอมให้ร่วมมือ ระหว่าง เดือน ตุลาคม ถึง ธันวาคม พ.ศ.2545 จาก สถิติโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ผู้สูงอายุเข้ารับการรักษา แผนก ผู้ป่วยนอก อายุรกรรมทั่วไป เฉลี่ยวันละ 50 – 60 คน

ตัวอย่าง (Samples) เป็นผู้สูงอายุที่มารักษาที่แผนกผู้ป่วยนอกอายุรกรรมทั่วไป โรงพยาบาล จุฬา-ลงกรณ์

ขนาดตัวอย่าง (Sample size) สุ่มตัวอย่างคำนวณโดยใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างในการวิจัยเชิงพรรณนา⁴⁹ คือ $n = Z^2 \alpha_2 PQ / d^2$

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่าง

$$Z\alpha = Z_{0.05} = 1.96$$

P = สัดส่วนความชุกของผู้ป่วยที่มีภาวะซึมเศร้าเท่ากับ 0.44 (ส่วนความชุกของภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุผู้วิจัยได้จากPilot Study โดยเก็บทั้งหมด 27 คน พบมีภาวะซึมเศร้า 12 คน ดังนั้น $12/27 = 0.44$)

$$Q = 1 - 0.44 \quad \text{แทนค่า } n = (1.96)^2 (0.44) (1 - 0.44) / (0.05)^2$$

$$d = 0.05 \quad = 379$$

เพิ่มตัวอย่างประมาณ 10%ของที่คำนวณได้รวมเป็นตัวอย่างทั้งหมดประมาณ = 420 คน

การสุ่มตัวอย่าง (Sampling) การสุ่มตัวอย่างเป็นระบบ (Systematic sampling) ต้องการตัวอย่างวันละ 10 คน จากประชากร 50 คน (50/10) ได้ sampling interval = 5 บวกเข้าไปตลอดจนได้ sample size ตามต้องการ เช่น สุ่ม 5 คนแรกได้เลข 5 หมายเลขต่อไป คือ 10... 15... 20... 25 ไปเรื่อย ๆ ใช้ระยะเวลาประมาณ 2 เดือน คือประมาณเดือน กรกฎาคม ถึง สิงหาคม พ.ศ.2546 ตั้งแต่ 8 นาฬิกา ถึง 16 นาฬิกา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบบันทึกประวัติและข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุโดยใช้แบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ศาสนา สถานะภาพสมรส รายได้ แหล่งรายได้ ความเพียงพอรายได้ การศึกษา ภูมิฐานะ ปัญหาสุขภาพโรคประจำตัว กิจกรรมที่มีส่วนร่วมในทางสังคม ภาระกิจวัตรประจำ งานอดิเรก อาศัยอยู่กับ มีคนดูแล ญาติเจ็บป่วยซึมเศร้า คนดูแล ยาที่ใช้ประจำ
2. แบบทดสอบสภาพจิตจุฬา (Chula Mental Test)⁵⁰ เพื่อคัดกรองภาวะสมองเสื่อม คะแนนจากการทดสอบสภาพจิต จุฬา คะแนนที่ได้ต่ำสุดคือ 0 และสูงสุดคือ 19 คะแนนที่ต่ำกว่า 15 แสดงว่าน่าจะมีการมีความผิดปกติของ Cognitive function และ ความไวและความจำเพาะในการให้การวินิจฉัยโรคสมองเสื่อมถึงร้อยละ 83-100 และร้อยละ 90-94 ตามลำดับดังนั้นจึงเหมาะที่จะนำมาใช้กับผู้สูงอายุไทยเป็นอย่างดี
3. แบบประเมินระดับภาวะซึมเศร้า ในผู้สูงอายุ Geriatric Depression Scale ของ Yesavage และคณะ⁵¹ เป็นแบบวัดที่มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) สูงมาก เท่ากับ 0.94
 อรรถวรรณ ลีทองอิน⁵² ได้แปลคำถามเป็นภาษาไทยและนำไปทดสอบหาความเชื่อมั่นได้เท่ากับ 0.94 เช่นเดียวกับต้นฉบับ ส่วนผู้วิจัยหาความเชื่อมั่นได้เท่ากับ 0.89
 วิธีการใช้เครื่องมือด้วยแบบวัดความเศร้า (GDS) ชนิด Self-rating scale 30 ข้อคำถามรูปแบบการตอบแบบสอบถาม ใช่ / ไม่ใช่ ระบบการให้คะแนนเป็น 0 - 1 ให้ง่ายใช้เวลาประมาณ 10 นาที ในการประเมิน
 ลักษณะคำถามเป็นความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองทางกาย ใจ และสังคม ข้อความที่เกี่ยวกับความรู้สึกทางด้านลบ 10 ข้อ ได้แก่ 1,5,7,9,15,19,21,27,29 และข้อ 30 ซึ่งบ่งชี้ถึงความเศร้าเมื่อตอบว่า " ไม่ใช่ " คะแนนเท่ากับ 1 ข้อความเกี่ยวกับความรู้สึกทางด้านบวกมี 20 ข้อ ได้แก่ 2,3,4,6,8,10,11,12,13,14,16,17,18,20,22,23,24,25,26 และข้อ 28 เป็นข้อบ่งชี้ถึงเศร้าเมื่อตอบว่า " ใช่ " คะแนน เท่ากับ 1

Yesavage และคณะ⁵¹ ได้ กำหนดคะแนนของระดับภาวะซึมเศร้าไว้เปรียบเทียบดังต่อไปนี้

คะแนนของระดับซึมเศร่าดังนี้

ผู้สูงอายุปกติคะแนน	= 0 – 9
ผู้สูงอายุที่มีระดับซึมเศร่าเล็กน้อย	= 10 -19
ผู้สูงอายุที่มีระดับซึมเศร่ารุนแรง	= 20-30

การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

1. แบบประเมินระดับภาวะซึมเศร้า ในผู้สูงอายุ Geriatric Depression Scale จำนวน 30 ข้อ ผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุ จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ Cronbach' s Alpha Coefficient ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) 0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีการดำเนินงานดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากภาควิชาจิตเวชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อเสนอเรื่องขออนุมัติในการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูล
2. นำหนังสือเสนอถึง ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และ ภาควิชา อายุรศาสตร์ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และขออนุญาตเก็บข้อมูลที่ แผนกผู้ป่วยนอกอายุรกรรมทั่วไป ตึก ภปร. ชั้นที่ 1 ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
3. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุแผนกผู้ป่วยนอกอายุรกรรมทั่วไป โดยผู้วิจัยแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งเรื่องการรักษาปิดข้อมูลเป็นความลับ และขอความร่วมมือในการเข้าร่วมการวิจัย ให้สูงอายุตอบแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป (ส่วน ข้อมูลเรื่องยาที่ใช้ประจำ ได้จากตัวผู้สูงอายุเองในการตอบแบบสอบถามเรื่องยาที่ใช้ประจำ) , แบบสอบถามภาวะซึมเศร้า , แบบทดสอบภาวะสมอง
4. นำข้อมูลที่ได้ออกมาวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่รวบรวมมาตรวจความสมบูรณ์ และตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC (Statistical Package for Social Science/ Personal Computer) ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา(Descriptive statistics) ในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลโดยการแสดงข้อมูลเป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด เพื่อบรรยายลักษณะประชากร

2. วิเคราะห์โดยใช้สถิติสำหรับการวิเคราะห์สองตัวแปร (Bivariate Statistics) คือ สถิติ Chi-square เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์และความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุ

3. ใช้สถิติ สำหรับการวิเคราะห์หลายตัวแปร (Multivariate Statistics) คือการวิเคราะห์ถดถอยแบบขั้นตอน (Stepwise Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่สามารถทำนาย หรือมีผลต่อภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย